

EUROOPA KOMISJON

Brüssel, 25.11.2011
KOM(2011) 790 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ELi sisejulgeoleku strateegia rakendamise esimene aastaaruanne

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ELi sisejulgeoleku strateegia rakendamise esimene aastaaruanne

I. Sissejuhatus

Käesoleva aasta juulis paneb paremäärmuslane Norras toime laastava terrorirünnaku. Augustis konfiskeerivad Ühendkuningriigi võimud rekordilised 1,2 tonni kokaiini. Kogu Euroopa Liidus satuvad avalikud ja eraarvutisüsteemid üha sagedamini küberrünnakute ohvriks. Need näited rõhutavad sisejulgeolekuohtude vastu võitlemise olulisust.

2010. aasta novembris vastu võetud teatises „ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine”¹ määrati kindlaks prioriteedid, millele Euroopa Liit peab eeloleval neljal aastal keskenduma: 1) rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevuse tõkestamine; 2) terrorismi ärahoidmine ning radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga tegelemine; 3) küberruumis kodanike ja ettevõtjate jaoks turvalisuse taseme tõstmine; 4) turvalisuse tugevdamine piiride halduse kaudu ning 5) Euroopa muutmine kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks.

Euroopa Liit peab olema valmis kohanema uute julgeolekuohtude tekkimise ja olemasolevate arenemisega. Vaja on korrapäraseid ohu- ja riskianalüüse sellistelt ELi asutustelt nagu Europol, Eurojust, Frontex ja ELi vaatluskeskus (SitCen).

Europoli viimases aruandes² tõstetakse esile kolme uut, eriti problemaatilist ohtu:

Esiteks **internetitehnika** arengu kiirusega seotud probleemid. Internetist on nüüdseks saanud ELi kodanike argielu lahutamatu osa. Samas pannakse tema kaudu ja abil üha enam toime mitmesuguseid kuritegusid. Lisaks on internetist saamas terroristide propagandakanal. Üha enam internetitehnikale tuginedes muutub meie ühiskond haavatavamaks kräkkerirünnakute suhtes, mida võidakse panna toime valitsuste, tööstuslike juhtimissüsteemide või pankade vastu.

Teiseks **jätkuva majanduskriisi** võimalikud tagajärjed. Rahaliste raskuste suurenedes võivad väheneda riigiasutustele sisejulgeolekuohtude vastu võitlemiseks eraldatavad vahendid. Sellisele olukorrale puudub ühene ja kiire lahendus, aga me peame olema raskustest ja nende tagajärgedest teadlikud.

Kolmandaks **julgeoleku välismõõtm**e mõju Euroopa Liidule. ELi sisejulgeolek on tihedalt seotud julgeolekuolukorraga naaberpiirkondades, nagu näitasid hiljutised sündmused araabia maades. Nende iseenesest positiivsete sündmustega, mis toovad piirkonda demokraatia ja heaolu, on samuti kaasnenud inimeste ulatuslik liikumine, mis paneb meie naaberriikide, kaasa arvatud ELi välispiiriga piirnevate riikide piirihaldussuutlikkuse üha suurema surve alla. Samamoodi võib inimeste jätkuv ümberasumine koos puudujääkidega valitsemises luua eeldused kuritegevuse ja terrorismi kasvuks kogu Saheli piirkonnas. ELi kaguosas, Lääne-Balkani riikides valmistab jätkuvalt muret rahvusvaheline organiseeritud kuritegevus, nagu näiteks uimasti-, inim- ja võltskaubandus.

¹ Komisjoni teatis: ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine: viis sammu turvalisema Euroopa suunas – KOM(2010) 673/3 (edaspidi „Sisejulgeoleku strateegia toimimise teatis”).

² Vt Europol: organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (OCTA), 2011.

Vajadus ELi koostöö järele nende probleemide lahendamisel on suurem kui kunagi varem. Eespool nimetatud eesmärgid tuleb eelolevatel aastatel saavutada. Kuid sellest ei piisa. On vaja, et strateegilisi eesmärke toetaksid konkreetsed kavad ja meetmed. Sellega seoses tunnustab komisjon Europoli „Harmony” projektiga ette nähtud ELi poliitikatsükli metoodikat, mis võtab poliitilised prioriteedid ja ohuanalüüside tulemused raskete rahvusvaheliste ja organiseeritud kuritegude, küberkuritegude ning piirihalduse valdkonna operatiivsete tegevuskavade konkreetseks aluseks, et ellu viia Euroopa Ülemkogu määratud kaheksa prioriteeti³.

Sisejulgeoleku strateegia toimimise teatist edasi arendades kavatseb komisjon edaspidigi täielikult järgida õigusriigi põhimõtteid ja Euroopa Liidu põhiõiguste hartat ning kaitsta eraelu puutumatust.

Järgnev aruanne annab hinnangu sisejulgeoleku strateegia toimimise teatise rakendamisele 2011. aastal. Aruandes antakse ülevaade ELi sisejulgeoleku olukorrast kõigis viies teatises määratletud valdkonnas⁴ ning heidetakse pilk sellele, mida on oodata 2012. aastal. Üksikasjaliku hinnangu 2011. aastal rakendatud peamistele meetmetele leiab lisast.

³ Vt nõukogu järeldused ELi prioriteetide kehtestamise kohta võitluseks organiseeritud kuritegevusega aastatel 2011–2013; dok 11050/11, JAI 396 COSI 46 ENFOPOL 184 CRIMORG 81 ENFOCUSTOM 52 PESC 718 RELEX 603. Vt ka lisa.

⁴ Aruande koostas Europol Eurojusti, Frontexi ning komisjoni humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi kaasabil, kasutades selleks muu hulgas strateegilisi dokumente, nagu näiteks Europoli organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (OCTA) 2011, terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne (TE-SAT) 2011, Frontexi iga-aastane riskianalüüs (ARA) 2011 ja Lääne-Balkani iga-aastane riskianalüüs (WB ARA) 2011, ning Eurojusti 2010. aasta aruandes kirjeldatud juhtumianalüüse.

II. ELi sisejulgeoleku olukord

1. Organiseeritud kuritegevus ja rahvusvahelised kuritegelikud võrgustikud

Kuritegevuses on välja kujunemas uus suundumus, mille puhul eri jurisdiktsioonides ja kuritegelikes valdkondades tegutseb üha enam liikuvaid ja paindlikke rühmitusi, kes kasutavad laialdaselt interneti ebaseaduslikul otstarbel. Kõige paremini varustatud rühmitused on välja arendanud võimed mitmesugustes huvivaldkondades, mistõttu nad on majandussurutise ajal vastupidavamad ning oskavad paremini avastada ja ära kasutada uusi ebaseaduslikke turge. Väljakujunenud kuritegelike rühmituste huviorbiiti nihkuvad üha enam madala tajutud riskiga valdkonnad, näiteks CO₂ heitekvoodipettused, maksekaardipettused ja mitmesuguste kaupade võltsimine.

Kuigi terrori- ja kuritegelike rühmituste eesmärgid erinevad, näivad nende seosed tihenevat. Terroristid rahastavad oma tegevust suures osas kuritegevuse teel⁵. Terrorirühmitused võivad sellistes valdkondades nagu relva-, uimasti- ja inimkaubandus või finantspettused, rahapesu ja väljapressimine olla otseselt seotud organiseeritud kuritegevusega või neil võivad olla sidemed üksikute kurjategijate ja kuritegelike rühmitustega.

ELi sisejulgeoleku ees seisvate probleemide lahendamisel on oluline osa asutustevahelisel piiriülel koostööl. Paraku ei ole teabevahetuseks olemasolevad vahendid, eelkõige nn Rootsi algatus⁶ ja Prümi otsused,⁷ liikmesriikides ikka veel täielikult rakendatud. Õiguskaitseasutuste vahelises piiriülel teabevahetuses on endiselt vaja rohkem sidusust ja konsolideerimist.

Euroopa kodanikud peavad olema kindlad, et kuritegelike võrgustike tegevuse tõkestamisega kaasneb tõhusate ja õiglaste süümenetluste koordineerimine. Kuid mitmesugused õigusaktid, mis reguleerivad kohtu- ja õiguskaitseasutuste vahelist koostööd, ei ole ikka veel kõigis liikmesriikides ratifitseeritud ja rakendatud⁸. Lisaks võivad eri jurisdiktsioone hõlmavate kiireloomuliste operatsioonide koordineerimist takistada ka liikmesriigiti erinevad nõuded piiriülel läbiotsimiste ja arestimiste osas. Euroopa uurimismäärus kinnistaks vastastikuse tunnustamise põhimõtet ning lahendaks praegused raskused teabe ja tõendite hankimisel piiriülel asjades.

Võrreldes kuritegelike organisatsioonide käsutuses oleva vara hinnangulise väärtusega on ELis külmutatud ja konfiskeeritud varade koguväärtus jätkuvalt väike. Kurjategijate varade tõhusamaks jälitamiseks ja konfiskeerimiseks on vaja teha rohkem. Organiseeritud kurjategijad püüavad oma tulusid seaduslikult taasinvesteerida, mis tähendab, et rahapesu vastu võitlemiseks on vaja tugevamaid eeskirju ning tegevuses tuleb rohkem keskenduda küsimusele, kuidas kurjategijad tungivad seaduslikku majandusse.

Et suurendada ELi võimekust organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemisel, võttis komisjon 2011. aastal muu hulgas vastu pakme, mis käsitleb korrupsioonivastast võitlust, ning tegi ettepaneku võtta vastu ELi õigusakt, mis käsitleb ELi territooriumile sisenevate ja sealt lahkuvate lendude reisijate broneeringuinfo kogumist.

⁵ Vt Europol: ELi terrorismi olukorra ja suundumuste aruanne (TE-SAT) 2011.

⁶ Nõukogu raamotsus 2006/960/JSK, 18. detsember 2006.

⁷ Nõukogu otsused 2008/615/JSK ja 2008/616/JSK (Prümi otsused).

⁸ Nagu näiteks 1972. aastal alla kirjutatud kriminaalmenetluse ülevõtmise Euroopa konventsioon ning 2000. aasta Euroopa Liidu riikide vahelist vastastikust õigusabi kriminaalasjades käsitlev konventsioon.

2012. aastal kavandatud tegevus

Komisjon:

võtab vastu kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimist ja sissenõudmist käsitlevate õigusaktide pakme;

- esitab ettepanekud Europoli ja CEPOLi reformimise ja Euroopa koolituskava juurutamise kohta;
- esitab ettepaneku Eurojusti reformimise kohta;
- püüab USA ja Kanadaga sõlmida uued reisijate broneeringuinfo kogumise lepingud;
- püüab saavutada reisijate broneeringuinfo kogumise direktiivi ettepaneku vastuvõtmise;
- esitab teatise Euroopa teabevahetusmudeli kohta;
- töötab välja finantsuurimisstrateegia;
- teeb ettepaneku rahapesu ja terroristide rahastamise vastu võitlemist käsitleva direktiivi muutmiseks ning
- esitab inimkaubanduse vastu võitlemise viieaastase strateegia.

Liikmesriike kutsutakse üles:

- rakendama ELi poliitikatsüklis ette nähtud meetmeid;
- tegema rohkem jõupingutusi sellise administratiivse lähenemisviisi väljatöötamiseks, mis hõlmaks kõiki avaliku sektori asutusi ja mitte ainult õiguskaitseasutusi, et kaitsta majandust kuritegevuse ja korrupsiooni eest;
- püüdma kiiremini asutada tõhusalt toimivaid kriminaaltulu jälitamise talitusi ning rohkem hõlbustada teabe ja parimate tavade vahetust;
- ratifitseerima ja rakendama olemasolevaid õigusakte, mis käsitlevad kohtu- ja õiguskaitseasutuste vahelist koostööd ja teabevahetust, sealhulgas Rootsi algatust, andmete säilitamise direktiivi ja Prümi otsuseid, aga ka kriminaalmenetluste ülevõtmise ja kriminaalasjades vastastikuse abistamise konventsioone, ning
- viivitamata üle võtma inimkaubanduse direktiivi.

2. Terrorism ja radikaliseerumine

Kümme aastat pärast 11. septembri sündmusi viitab terrorismis kahtlustatavate statistika sellele, et kõige rohkem ohustab ELi jätkuvalt islamiterrorism. Sellele vaatamata meenutavad meile käesoleva aasta juulis Norras toimunud traagilised sündmused, et terrorismioht ei lähtu sugugi ainult ühest poliitilisest või religioosest ideoloogiast või mõttelaadist. Pärast 2005. aasta Londoni terroriakte loodud esmase reageerimise võrgustik (*First Response Network*) aktiveeriti esimest korda pärast Norra terrorirünnakut ning see osutus kasulikuks.

ELi kodanike omaalgatuslik terrorism ja radikaliseerumine on hakanud üha rohkem muret tekitama. EL peab suutma nii radikaliseerumise kui ka kasutatava tehnika arenguga sammu pidada. 2011. aasta septembris loodud ELi radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik (*Radicalisation Awareness Network*) on mõeldud hõlbustama teadmiste vahetamist, teadlikkuse suurendamist ning uute ja uudsete lahenduste leidmist vägivaldse äärmusluse vastu võitlemiseks. Komisjon tagab vägivaldse äärmusluse vastu võitlemisel nii ELis kui ka kaugemal sidusa tegutsemise koos Euroopa välis teenistuse ja terrorismivastase võitluse koordinaatoriga.

Üksikisikute radikaliseerumise ohtu ei ole võimalik täielikult kaotada. Seega jääb põhiroll terrorismivastases võitluses algatustele, mis piiravad rahastamise ja materjalide kättesaadavust terroristide jaoks ning suurendavad transpordi turvalisust. 2010. aastal tegi komisjon ettepaneku võtta vastu ELi tegevuskava lennulasti julgestuse tõhustamiseks, mis sisaldas uusi eeskirju ja kõrge ohutusega kauba määratlemise tingimusi, ning on nüüdseks jõudnud ELi lennunduse julgeolekuriskide hindamise lõppfaasi. Lisaks aitaks parem teabevahetus Europoli ja Eurojustiga terroriakte paremini ära hoida, aga ka terroriste vastutusele võtta.

2012. aastal kavandatud tegevus

Komisjon:

- korraldab ELi radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku kaasabil vägivaldse äärmusluse vastast võitlust käsitleva kõrgetasemelise konverentsi;
- valmistab ette ettepanekud, mis käsitlevad interneti kasutamist terroristide poolt, püüdes leida lahendusi radikaliseerumise vastu võitlemiseks internetis;
- esitab õigusakti ettepaneku varade külmutamise kohta, et võidelda terrorismi ja seonduva tegevuse vastu;
- vaatab läbi Euroopa elutähtsate infrastruktuuride kindlaksmääramise direktiivi;
- esitab vahearuande ELi keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaotude tegevuskava rakendamise kohta ning vaatab läbi lõhkeaineid käsitleva ELi tegevuskava;
- pakub vastavalt aruteludele nõukogu ja Euroopa Parlamendiga välja võimalused terroristide rahastamise ELi jälgimissüsteemi loomiseks ning
- pakub välja võimalused transpordiohutuse edasiseks suurendamiseks, keskendudes eelkõige maismaatranspordiga seotud küsimustele.

Liikmesriike kutsutakse üles:

- rakendada lennulasti julgestuse tõhustamise tegevuskava ning
- tõhustama võitlust vägivaldse äärmusluse vastu.

3. Küberkuritegevus ja küberturve

EL on üks küberkuritegevuse peamisi sihtmärke oma arenenud interneti-infrastruktuuri, internetikasutajate rohkuse ning üha rohkem internetil põhinevate majandus- ja maksesüsteemide tõttu. Arvestades, et tehnika areneb kiiresti ja muutub üha keerukamaks, areneb ka küberkuritegevus pidevalt edasi. Tehnika uute arengusuundadega, näiteks pilvetehnoloogia osatähtsuse suurenemise ja mobiilseadmete kasutuse kasvuga kaasnevad kasutajatele täiendavad ohud ja õiguskaitseasutustele lisaväljakutsed⁹. Internetitehnika ulatuslik kasutamine ELis on endaga kaasa toonud ka laste väärkohtlemist käsitleva materjali ja intellektuaalomandi varguste plahvatusliku levimise.

Internet on piirideta, kuid küberkuritegevuse eest süüdistuse esitamine jääb siiski liikmesriikide pädevusse. Liikmesriigid peavad ühendama ELi tasandil oma jõupingutused, et leida ühtne reageerimisviis. Selleks tuleks muu hulgas rohkem kasutada ka ELi asutuste käsutuses olevaid võimalusi. ELi suutlikkust võitluses küberkuritegevusega aitab suurendada ka koostöö rahvusvaheliste partneritega.

2011. aastal on tehtud ettevalmistusi küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomiseks ja aidatud liikmesriikidel luua infoturbeintsidendidega tegelevaid riiklikke või valitsusasutuste juurde kuuluvaid rühmi. ELi–USA küberkuritegevuse vastase võitluse töörühm on saavutanud häid tulemusi nii koostöös lapsporno vastu võitlemisel kui ka küberrünnakute tõrjumise ühisõppuste korraldamisel.

2012. aastal kavandatud tegevus

Komisjon:

- **töötab välja interneti turvalisuse Euroopa raamstrateegia;**
- **teeb kõik ettevalmistused küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse avamiseks 2013. aastal ning**
- **sõlmib ELi–USA küberturbe ja küberkuritegevuse töörühma töötulemustele tuginedes koostöösuhteid teiste rahvusvaheliste partneritega.**

Liikmesriike kutsutakse üles:

- **rakendama ELi poliitikatsüklis ette nähtud meetmeid;**
- **jätkama riigi tasandil küberkuritegevusealase teadlikkuse suurendamise ning asjaomaste koolitusvõimaluste arendamisega ning looma tippkeskusi;**
- **ratifitseerima Euroopa Nõukogu küberkuritegevuse konventsiooni¹⁰;**
- **looma infoturbeintsidendidega tegelevaid riiklikke või valitsusasutuste juurde kuuluvaid rühmi ja koondama need hästi toimivasse võrgustikku ning**
- **parandama küberkuritegudest teatamise süsteeme.**

⁹ Vt Europol: internetipõhise organiseeritud kuritegevuse ohtude hinnang (iOCTA) 2011.

¹⁰ Konventsioon on veel ratifitseerimata Austrias, Belgias, Iirimaal, Kreekas, Luksemburgis, Maltal, Poolas, Rootsis ja Tšehhis.

4. Piirihaldus

2011. aasta jooksul on liikmesriigid ja Frontex pidanud suurendama jõupingutusi, et tulla toime kasvava survega ELi välispiiridel. Alates operatsiooni „Hera” käivitamisest 2006. aastal on Frontexil õnnestunud sulgeda ebaseaduslik rändetee Lääne-Aafrikast Kanaari saartele. ELi idapiiril täheldatakse aga endiselt laiaulatuslikku ebaseaduslikku tegevust. Komisjon on selle vastu võitlemiseks teinud käesoleval aastal ettepanekud mitmesuguste meetmete kohta¹¹. ELi merepiir Vahemerel ja maapiir Türgiga on praegu ja arvatavasti ka edaspidi kõige sagedamini ebaseaduslikuks piiriületuseks kasutatavad kohad.

Pärast hiljutisi sündmusi Põhja-Aafrikas on Vahemere kaudu ELi (sageli kuritegelike võrgustike abil) saabunud üle 50 000 sisserändaja. Selle rändetee patrullimisel oli oluline osa Frontexi ühisoperatsioonil „Hermes”, mis algatati 2011. aasta veebruaris. Samamoodi on tänu sellele, et Kreeka–Türgi maapiiri halduse toetamiseks saadeti välja Frontexi piirivalve kiirreageerimisrühm (RABIT), ebaseaduslike piiriületuste arv alates rühma väljasaatmisest vähenenud 75 %.

2011. aasta jaanuaris esitas komisjon Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) raamistiku. FRONTEx katsetas seda koostöös kuue liikmesriigiga välispiiridel nii maismaal kui ka merel. Katseprojekti tulemuste põhjal on komisjon koostanud seadusandliku ettepaneku, mis esitatakse 2011. aasta detsembris eesmärgiga saavutada EUROSURi kasutuselevõtt 2013. aastal.

Välispiiride haldamine peab suurendama julgeolekut, ent hõlbustama ka reisimist. Neid eesmärges silmas pidades on komisjon 2011. aastal esitanud ettepanekud Schengeni hindamis- ja järelevalvesüsteemi parandamise ning vastavalt Euroopa Ülemkogu üleskutele riiki sisenemise ja riigist lahkumise ning registreeritud reisija süsteemi võimaliku loomise kohta.

2012. aastal kavandatud tegevus

Komisjon:

- esitab ettepanekud vastavalt arukate piiride teatist käsitlevate arutelude tulemustele (riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem ning registreeritud reisija programm) ning
- teeb soovitusi selle kohta, kuidas parandada erinevate riiklike ametiasutuste (politsei, piirivalve ja tolli) korraldatud piirikontrollide kooskõlastamist.

Liikmesriike kutsutakse üles:

- rakendama ELi poliitikatsüklis ette nähtud meetmeid;
- jätkama jõupingutusi EUROSURi kasutuselevõtmiseks ning
- osalema aktiivselt rännet, liikuvust ja julgeolekut käsitlevates dialoogides Põhja-Aafrika ja Lähis-Ida uute riikide valitsustega.

¹¹ http://ec.europa.eu/anti_fraud/documents/Working-paper.pdf

5. Kriisi- ja katastroofiohje

Euroopa kodanikud on viimastel aastatel kogenud mitmesuguseid, nii looduslikke kui ka inimeste tekitatud katastroofe. Endiselt püsib ka kuritahtlike aktide, näiteks terrori- ja küberrünnakute, ning haigusetekiitajate ja patogeenide tahtliku või tahtmatu keskkonda laskmise oht. Itaalias Aquilas toimunud maavärin, Islandi vulkaanipurske tõttu tekkinud tuhapilvekriis ja juulikuine terrorirünnak Norras näitavad taas, et EL peab oma kriisi- ja katastroofiohje suutlikkust suurendama. Lisaks näitas Fukushima juhtum, kuidas üks asi võib viia teiseni (maavärin > tsunami > tuumakriis) ning et nende sündmuste üleilmne mõju näiteks rahvusvahelisele transpordile, tollivaldkonnale ja toiduohutusele nõuab kompleksseid riskiohje lahendusi.

Nende probleemide kompleksuse ja ulatuse pärast on riskide hindamisel, prognooside koostamisel ning ennetuse, valmisoleku ja tagajärgede leevendamise valdkonnas vaja terviklikku lähenemisviisi. Selleks tuleb ühendada ELi ja selle liikmesriikide mitmesugused poliitikavaldkonnad, vahendid ja teenistused.

Europoli, Frontexi, ELi vaatluskeskuse (SitCen) ning Euroopa Komisjoni järelevalve- ja teabekeskuse näol on ELil olemas teatav suutlikkus ja kogemus teabe kogumiseks ja analüüsimiseks, ohtude hindamiseks ning kiirreageerimiseks sisejulgeoleku mitmesugustes valdkondades. Üks suuremaid raskusi tulevastel aastatel seisneb aga küsimuses, kuidas järkjärgult välja töötada ühtne riskijuhtimispoliitika, mis ühendab ohtude ja riskide hindamise poliitika sõnastamise ja rakendamise. 2011. aastal tehti selles suunas esimesed sammud.

2012. aastal kavandatud tegevus

Komisjon:

- **toetab ELi ohu- ja riskianalüüsipoliitika edasiarendamist ning koostab ülevaate suurematest loodus- ja inimtegevusest tingitud õnnetustest, mis võivad ELi tulevikus ohustada;**
- **arendab edasi oma strateegilise hindamise suutlikkust, koondades selleks sisejulgeoleku valdkonna eri asutuste (Europol, Frontex ja SitCen) pädevuse ja kogemused ning**
- **esitab koos välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindajaga ühise ettepaneku solidaarsusklausli rakendamise kohta.**

Liikmesriike kutsutakse üles:

- **korrapäraselt koostama ohu- ja riskianalüüsi ning**
- **toetama jõupingutusi, millega püütakse parandada Euroopa suutlikkust õnnetustele reageerida.**

III. Kokkuvõte

Käesolev ELi sisejulgeoleku aruanne tõstab esile mõne küsimuse, mida Euroopa Parlament, liikmesriigid, komisjon ja ühiskond tervikuna peavad edaspidi arutama.

Ohud, mis on esile toodud 2010. aasta teatises sisejulgeoleku strateegia toimimise kohta, ei ole 2011. aastal sugugi vähem olulised, ning EL peaks nendele oma sisejulgeolekumeetmete võtmisel keskenduma ka edaspidi.

Suuri edusamme on tehtud **organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses**. Näiteks on esitatud ettepanek ELi õigusakti kohta, mis käsitleb ELi territooriumile sisenevate ja sealt lahkuvate lendude reisijate broneeringuinfo kogumist, ning õigusaktide pake korrupsioonivastase võitluse kohta. Veel rohkem on vaja edusamme kohtu- ja õiguskaitseasutuste koostöö ning raskete kuritegude vastase võitluse administratiivse lähenemisviisi arendamise valdkonnas.

Terrorismi- ja radikaliseerumisevastases võitluses tuleb saavutuseks lugeda eelkõige Euroopa radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku loomist. Suur samm edasi on ka terroristide rahastamise jälgimissüsteemi teatise vastuvõtmine. Sellegipoolest on vaja rohkem jõupingutusi seoses selliste haldusmeetmete raamistikuga, mida võetakse terroristide varade külmutamiseks ja maismaatranspordi turvalisuse parandamiseks.

Küberkuritegevuse vastane võitlus areneb hästi. Edusamme on tehtud küberkuritegevuse vastase võitluse Euroopa keskuse loomisel ning infoturbeintsidenditega tegelevate rühmade moodustamisel. Mitu liikmesriiki peavad kiiresti ratifitseerima Budapesti konventsiooni.

Piirihalduse valdkonnas kulgeb EUROSURi loomine kavakohaselt, kuid arutelusid arukaid piire käsitlevate ettepanekute üle on tarvis jätkata ja asutustevahelise koostöö parandamiseks riiklikul tasandil on vaja rohkem ära teha.

Ka **kriisi- ja katastroofiohje** meetmed on edasi arenenud. 2011. aastal tehti tööd näiteks riskianalüüside valdkonnas. Kuid seatud eesmärkide saavutamiseks tuleb kriisiohje valdkonnas teha rohkem jõupingutusi. Oluline on liikmesriikide, komisjoni ja Euroopa välis teenistuse täielik pühendumine ja koostöö.

Sise- ja välisjulgeoleku vahelise lõhe ületamiseks on palju ära tehtud. Välja on töötatud mitu algatust koostöö ja kooskõlastamise edendamiseks, näiteks terrorismi, piiriülese kuritegevuse ja ebaseadusliku rände valdkonna praktiline koostöö Lääne-Balkani riikides, Somaali poolsaarel ja Saheli piirkonnas. Lisaks on Euroopa välis teenistus ja komisjon koostanud ühise dokumendi, mis käsitleb sidemete tihendamist ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) ning justiits- ja siseküsimuste (JSK) valdkonnas tegutsevate jõudude vahel, mis hõlmab võimaluste loomist Europoli koostöök ÜJKP politseimissioonidega.

Iga strateegia edukus sõltub lõpuks ikkagi sellest, kuivõrd see suudab anda konkreetseid tulemusi. Sisejulgeoleku strateegia toimimise seisukohast on 2011. aasta olnud paljutõotav. Kuid ees on veel kolm aastat ja Euroopa kodanike julgeoleku tagamiseks on endiselt vaja teha palju tööd. Järgmises aastaaruandes tuleb kirjeldada edasiminekut kõigis prioriteetsetes valdkondades, eriti aga raskete kuritegude, organiseeritud kuritegevuse ja kasvava küberohu vastase võitluse valdkonnas.

Lisa

Sisejulgeoleku strateegia viie eesmärgi rakendamine 2011. aastal

Käesolevas lisas esitatakse ajakohastatud ülevaade sisejulgeoleku strateegia viie prioriteedi rakendamisest, andmed 2011. aasta põhitulemuste kohta ning tabel, mis illustreerib iga eesmärgi meetmete saavutamise olukorda.

Alates sisejulgeoleku strateegia vastuvõtmisest 2010. aastal on nõukogu vastu võtnud ka organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust käsitleva ELi poliitikatsükli, projekti „Harmony” (2011–2013). See sisaldab kaheksat prioriteeti, mis keskenduvad raskete kuritegude ning organiseeritud ja küberkuritegevuse vastasele võitlusele ning piirihalduse tugevdamisele¹². See metoodika on tähtis samm sisejulgeoleku strateegia poliitiliste prioriteetide ja strateegia ülekandmisel sisejulgeoleku jaoks konkreetseid ühiseid tulemusi andvasse tegevusse.

1. eesmärk: tõkestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust

ELi broneeringuinfo

2011. aasta veebruaris tegi komisjon ettepaneku võtta vastu ELi õigusakt, mis käsitleb ELi territooriumile sisenevate ja sealt lahkuvate lendude reisijate broneeringuinfo kogumist. Õigusakti eesmärk on võimaldada liikmesriikide pädevatel asutustel analüüsida neid andmeid, et ennetada ja avastada terroriakte ja raskeid kuritegusid ning nende eest süüdistusi esitada. Ettepanekut arutavad praegu Euroopa Parlament ja nõukogu. Ettepanek on üks osa laiemast broneeringuinfo poliitikast, mis hõlmab broneeringuinfot käsitlevate lepingute sõlmimist kolmandate riikidega. Sellised lepingud võimaldavad asjaomaste riikide õiguskaitseorganitel kasutada EList pärit broneeringuinfot samal otstarbel. Kanada ja USAga sõlmitud lepingutega seoses on käimas uued läbirääkimised. 2011. aasta septembris sõlmiti aga uus leping Austraaliaga.

¹² ELi poliitikatsükli „Harmony” kaheksa prioriteeti on järgmised:

1. nõrgendada Lääne-Aafrikas tegutsevate või paiknevate organiseeritud kuritegelike rühmituste suutlikkust kokaiini- ja heroïini salakaubaveoks ELi ja ELi-siseselt;
2. vähendada Lääne-Balkani piirkonna rolli ELi suunatud ebaseaduslike kaupade transiidi ja ladustamise alana ning organiseeritud kuritegelike rühmituste, sealhulgas albaania päritolu organiseeritud kuritegelike rühmituste logistilise keskusena;
3. nõrgendada organiseeritud kuritegelike rühmituste suutlikkust vahendada ebaseaduslikku sisseännet ELi, eelkõige Lõuna-, Kagu- ja Ida-Euroopa kaudu ning Kreeka-Türgi piiril ning Põhja-Aafrika lähedastes Vahemere kriisipiirkondades;
4. vähendada sünteetiliste uimastite, sealhulgas uute psühhoaktiivsete ainete tootmist ja levikut ELis;
5. katkestada ebaseaduslike kaupade, sealhulgas kokaiini, heroïini, kanepi, võltsitud kaupade ja sigarettide salakaubavedu ELi, eelkõige vedu konteinerites;
6. võidelda kõikide inimkaubanduse vormide ja inimeste salaja üle piiri toimetamise vastu, seades sihtmärgiks organiseeritud kuritegelikud rühmitused, kes tegelevad sellise kuritegevusega eelkõige ELi lõuna-, edela- ja kagu piirkonna kuritegelikes keskustes;
7. vähendada mobiilsete organiseeritud kuritegelike rühmituste üldist suutlikkust kuritegevuseks;
8. tõhustada võitlust küberkuritegevusega ning interneti kuritegeliku väärkasutamisega organiseeritud kuritegelike rühmituste poolt.

Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” 2012. aasta tööprogrammis¹³ on komisjon liikmesriikides broneeringuinfo üksuste loomiseks ette näinud rahalisi vahendeid 25 miljoni euro ulatuses.

Ühised uurimisrühmad

Et toetada ühiste uurimisrühmade loomist, eriti lühiajalise etteteatamisega, ja mõjutada tegelikkuses positiivselt piiriülese kuritegevuse vastast võitlust, on komisjon avanud Eurojusti ühiste uurimisrühmade projekti „Ühiste uurimisrühmade suurema kasutamise toetamine” jaoks teise rahastamisvooru summas 2,1 miljonit eurot. Projekt toetab uute ühiste uurimisrühmade loomist ja olemasolevate täiustamist, parandades eelolevatel aastatel nende juurdepääsu rahalisele abile. Esimesel aastal on Eurojusti käimasolevast projektist toetatud 33 ühist uurimisrühma, mis uurivad selliseid kuritegusid nagu uimasti- ja inimkaubandus, ebaseaduslik sisseränne, sõidukitega seotud, küber- ja finantskuriteod. Ka Europol on toetanud ühiste uurimisrühmade loomist ja tööd oma kiire ja turvalise side- ja infosüsteemi, logistilise ja kohtuekspertiisi valdkonna toe ning analüüsivõimega.

Näide 1:

Eurojust toetas Saksamaa ja Rumeenia ühist uurimisrühma, mis uurib inimkaubandusega tegeleva organiseeritud kuritegeliku rühmituse tegevust. Uurimise tulemusena on 50 kurjategijale esitatud süüdistus inimkaubanduses ja sellega seotud kuritegudes; seni on süüdi mõistetud kuus kurjategijat, üle kuulatud 148 tunnistajat ning konfiskeeritud 860 000 euro väärtuses raha ja vara. Ühiste uurimisrühmade rahastamise projekti raames toetas Eurojust ühiste uurimisrühmade liikmete reisi- ja majutuskulude rahastamist, mis võimaldas otsesuhtlust ja eespool mainitud ühist uurimistegevust. Rahalist toetust anti ka uurimismaterjalide tõlkimiseks.

Näide 2:

Eurojusti juhitud mitmepoosel ühisel uurimisrühmal oli tähtis osa Lõuna-Ameerikast Euroopasse suunduva ulatusliku kokaiiniäri uurimisel ja süüdlaste vastutusele võtmisel. Ühise uurimisrühma leping sõlmiti esialgu kuueks kuuks, kuid seda pikendati korduvalt, et võimaldada katkematut tööd rohkem kui kahe aasta vältel. Ühise uurimisrühma uurimis- ja kohtuasutused kohtusid korrapäraselt, et leppida kokku ühised strateegiad, ning vahetasid teavet ja asitõendeid ilma viivitusteta, mis kaasnevad tavapäraste vastastikuste õigusabitaotlustega. X riigi prokurörid ja õiguskaitseorganid osalesid Y riigis kahtlusaluste ülekuulamistel. Ühise uurimisrühma juhtidele õiguse andmine juhtida ühist uurimisrühma ajal, mil see tegutseb nende riigis, võimaldas võtta kiireid koostöömeetmeid eri jurisdiktsioonide õiguskaitse- ja kohtuasutuste poolt. Eurojust koordineeris ühiste uurimisrühmade tööd Haagis peetud koosolekutel; aktiivselt osales ka Europol, kes aitas teha analüüsi. Ühiste uurimisrühmade Eurojusti-poolset rahastamist kasutati näiteks suulise ja kirjaliku tõlke ning reisi- ja majutuskulude katmiseks. Eurojust võimaldas ka vahendeid ühise

¹³ K(2011) 6306 (lõplik), vastu võetud 19. septembril 2011.

uurimisrühma liikmete omavaheliseks turvaliseks suhtluseks. Ühine uurimisrühm aitab maailma eri paigus vahistada ligikaudu 30 tähtsat kahtlusalust, konfiskeerida üle 1000 kg kokaiini ning miljonite eurode väärtuses vara.

Alates 2011. aasta veebruarist on Eurojustis tegutsenud ühiste uurimisrühmade võrgustiku sekretariaat,¹⁴ et suurendada teadlikkust, lahendada probleeme ning vahetada praktilise töö tegijate vahel parimaid tavasid. Läbivaadatud Eurojusti otsuse sätted, mille kohaselt ühiste uurimisrühmade ühendusepoolse rahastamise tingimuseks on Eurojusti kutsumine nende töös osalema (artikkel 9f), ja millega tagatakse, et liikmesriigid teatavad Eurojustile ühiste uurimisrühmade loomisest (artikli 13 lõige 5), aitavad anda täpsemat ülevaadet kõigist ELis tegutsevatest ühistest uurimisrühmadest.

Korruptsioonivastane võitlus

Korruptsiooni on kaua peetud eelkõige riigisiseseks probleemiks. Aja jooksul on aga selgeks saanud, et korruptsioonil on ka piiriülene mõju ning isoleeritult ei saa sellega edukalt võidelda. Piiriülene organiseeritud kuritegevuses kasutatakse sageli altkäemaksu, et hõlbustada õigussüsteemi usaldusväärse pragunemist. Korruptsioonivastaseks võitluseks vajalikud seadused ja institutsioonid on üldiselt olemas, kuid korruptsioonivastase poliitika rakendamine on ELis siiani ebaühtlane. Stockholmi programmis kutsutakse komisjoni üles välja töötama näitajad, et mõõta liikmesriikide jõupingutusi korruptsioonivastases võitluses.

2011. aasta juunis võttis komisjon vastu korruptsioonivastase pakme, millega loodi liikmesriikide korruptsioonivastaste jõupingutuste perioodiliseks hindamiseks ELi aruandemehhanism („ELi korruptsioonivastase võitluse aruanne”). ELi korruptsioonivastase võitluse aruandes hinnatakse liikmesriikide saavutusi, ebaõnnestumisi ja haavatavust, et tekitada täiendavat poliitilist tahet rakendada korruptsiooni suhtes tõelist nulltolerantsil põhinevat lähenemisviisi, ergutada üksteiselt õppimist ning hõlbustada parimate tavade vahetust. Komisjon avaldab aruande iga kahe aasta tagant alates 2013. aastast. Aruandes keskendutakse mitut valdkonda hõlmavatele küsimustele, tehakse kindlaks ELis valitsevad suundumused ning esitatakse konkreetseid riigipõhiseid analüüse ja soovitusi.

Korruptsioonivastase paketi ühe osana analüüsitakse komisjoni aruandes Euroopa Liidu osalemise kohta Euroopa Nõukogu korruptsioonivastaste riikide rühmas (GRECO) ELi ja GRECO koostöö parandamise mitmesuguseid viise ning järeldatakse, et ELi osalemine GRECOs on asjakohane vahend Stockholmi programmi eesmärkide saavutamiseks. Nende tulemuste põhjal küsib komisjon nõukogult luba asuda läbirääkimistesse GRECOs osalemiseks. See looks sünergia GRECO hindamissüsteemi ja ELi korruptsioonivastase võitluse aruande vahel ning tagaks Euroopa tasandil ühtse korruptsioonivastase lähenemisviisi.

¹⁴ Nõukogu otsus 2002/187/JSK, 28. veebruar 2002, millega moodustatakse Eurojust, et tugevdada võitlust raskete kuritegude vastu. Otsust on muudetud nõukogu otsusega 2003/659/JSK ja nõukogu otsusega 2009/426/JSK, 16. detsember 2008, millega tugevdatakse Eurojusti.

Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” rahalisel toel on organisatsioon Transparency International teinud Euroopa Liitu hõlmava võrdlusuuringu, et hinnata aegumistähtaegade asjakohasust korruptsioonivastases võitluses (projekt lõppes 2011. aasta märtsis). Et teha kindlaks nii aegumistähtaegade seotud puudused kui ka parimad tavad, analüüsitakse uuringus ELi 27 liikmesriigi olukorda (11 riigi põhjalik analüüs ning ülejäänud 16 riigi olukorra üldine ülevaade). Uuringu tulemuste põhjal nõuab Transparency International kindlate parimate tavade vastuvõtmist, kui see on vajalik¹⁵.

Kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimine ja sissenõudmine

Kuritegelikul teel saadud vara sissenõudmiseks teeb komisjon ettepaneku võtta vastu õigusakt¹⁶ ELi õigusliku raamistiku tugevdamiseks,¹⁷ mis käsitleb kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimist ja sissenõudmist Euroopa Liidus ning vara arestimise ja konfiskeerimise vastastikuse tunnustamise tugevdamist raskete kuritegude valdkonnas.

Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” toel on EL aidanud liikmesriikidel luua ja tugevdada kriminaaltulu jälitamise talitusi. Näiteks loodi eriprogrammi projekti raames 2010. aastal Ungaris kriminaaltulu jälitamise talitus ning muude liikmesriikide parimate tavade põhjal töötati välja uued töömeetodid¹⁸. Neid ja muid käimasolevaid projekte, mille eesmärk on edendada kriminaaltulu jälitamise talituste (nt CEART, FENIX) vahel parimate tavade vahetamist, esitletakse praktilise töö tegijatele korrapäraselt ELi kriminaaltulu jälitamise talitluste mitteametliku platvormi kohtumistel.

¹⁵ Lõpp karistamatusele: korruptsiooni aegumistähtajad Euroopa Liidus (EL) – JLS/2008/ISEC/100.

¹⁶ Võetakse eeldatavalt vastu 2012. aastal.

¹⁷ Raamotsused 2001/500/JSK, milles käsitletakse rahapesu ja konfiskeerimist, 2005/212/JSK, milles käsitletakse laiendatud konfiskeerimist, ning 2003/577/JSK ja 2006/783/JSK, milles käsitletakse vastavalt vara arestimise ja konfiskeerimise otsuste vastastikust tunnustamist.

¹⁸ Uurimismeetodite ja -tehnikate väljatöötamine vara sissenõudmise valdkonnas – JLS/2008/ISEC/FPA/C1/018.

Eduaruanne – kõigi sisejulgeoleku strateegia eesmärkide ja meetmete ülevaattetabel

1. EESMÄRK: tõkestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust			
	Meede 1: Teha kindlaks ja likvideerida kuritegelikud võrgustikud	Meede 2: Kaitsta majandust kuritegevuse sissetungi eest	Meede 3: Konfiskeerida kuritegelikul teel saadud vara
2011	<p>Ettepanek ELi broneeringuinfo kohta</p>	<p>Ettepanek liikmesriikide korrupsioonivastase tegevuse kontrollimise ja selle toetamise kohta</p> <p>"Administratiivse lähenemisviisi" osas riiklike kontaktpunktide võrgustiku loomine valitus- ja reguleerivate asutuste jaoks</p>	<p>Komisjoni ettepanek[ud] võtta vastu direktiiv kuritegelikul teel saadud vara konfiskeerimise ja sissenõudmise kohta ning [määrus] kuritegelikul teel saadud vara külmutamis- ja konfiskeerimismääruste vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta</p>
2012	<p>Suunised kuritegelikul teel saadud rahaliste vahendite liikumise jälgimiseks mõeldud pangakontode registrite kasutamise kohta</p> <p>ELi finantsuurimiste strateegia: terviklik lähenemisviis nüüdisaegsete kuritegevusohutude seaduslikku majandusse imbumise ennetamiseks, avastamiseks ja kõrvaldamiseks</p>		
2013	<p>ELi rahapesuvastaste õigusaktide võimalik läbivaatamine, et võimaldada ettevõtete ja fondide omanike tuvastamist</p>		<p>Ühised näitajad kriminaaltulu jälitamise talituste töö hindamiseks ja suunised, selle kohta, kuidas vältida konfiskeeritud vara tagasisattumist kurjategijate kätte</p>
2014	<p>Legend: <u>Roheline:</u> 2011. aastal (kavakohaselt) lõppev meede <u>Merevaigukollane:</u> käimasolev meede <u>Punane:</u> algatamata meede</p>		<p>Kriminaaltulu jälitamise talituste ja varade halduseks vajaliku korra loomine</p>

2. eesmärk – ennetada terrorismi ning tegeleda radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga

ELi radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik

Komisjon on partnerluses Regioonide Komiteega loonud Euroopa radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku. Võrgustiku avas 9. septembril 2011 pidulikult volinik Cecilia Malmström. Võrgustikus osalevad kogu Euroopa asjatundjad, kes puutuvad kokku vägivaldse äärmuslusega, sealhulgas poliitikakujundajad, õiguskaitse- ja julgeolekuametnikud, kohalikud omavalitsused, teadlased, eksperdid ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, sealhulgas ohvrite rühmad. Võrgustiku põhieesmärgid on koondada kogemusi, teadmisi ja häid tavasid ning eelkõige teha järgmist:

- võimaldada võrgustiku liikmete vahel suhtlust ja koostööd, et suurendada radikaliseerumisalast teadlikkust ning edendada terroristide propaganda vastu suunatud suhtestrateegiaid;
- teha kindlaks, katsetada, hinnata ja võrrelda vägivaldse äärmusluse vastases võitluses kasutatavaid lähenemisviise ja saadud kogemusi;
- teavitada nii ELi kui ka liikmesriikide poliitikakujundajaid ning tegutseda komisjoni ja praktilise töö tegijate vahelise suhtluskanalina.

Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” kaudu toetas komisjon selliste kodanikuühiskonna ja avaliku sektori organisatsioonide tööd, kes paljastavad ja tõlgivad terroristide (muu hulgas internetis avaldatavat) propagandat ning töötavad sellele vastu.

Internetiterrorismi vastase operatiivkoostöö tugevdamiseks rahastas komisjon mitut projekti, näiteks Saksamaa juhivat mitmepoolset projekt „Euroopa islamiäärmusliku veebi uurimine”, kus tähelepanu all on noortele eurooplastele suunatud terroristlik veebisisu.

Eriprogrammi vahenditest rahastati ka avaliku ja erasektori dialoogi, et töötada välja vabatahtlik Euroopa tegevusjuhend, mis käsitleb õiguskaitseasutuste ja erasektori, sealhulgas internetiteenuste pakujate, samuti võrguoperaatorite ja vihjetelefonide vahelise koostöö häid tavasid.

Komisjon rahastas eriprogrammi vahenditest ka poliitikakujundajate töö toetamist ja ELi õiguskaitseasutuste suutlikkuse suurendamist mitme uuringuga, millest üks käsitles vägivaldse veebisisu tulemusliku avastamise ning selle autorite leidmise meetodeid ja tehnilisi vahendeid; uuring loodetakse lõpetada 2011. aasta lõpuks ning see aitab uurida ja vastutusele võtta ebaseadusliku materjali avaldajaid.

Finantstehinguid käsitlevatest sõnumiandmetest väljavõtete tegemine ja nende analüüsimine (ELi terrorismi rahastamise jälgimissüsteem)

Euroopa Liit on Ameerika Ühendriikidega sõlminud terroristide rahastamise jälgimisprogrammi lepingu (US TFTP), millega luuakse õiguslik raamistik ELi

finantstehinguid käsitlevate sõnumiandmete edastamiseks terrorismivastase võitluse otstarbel ELi ja USA vahel. Lepingu läbivaatamine 2011. aasta märtsis näitas, et leping on olnud terrorismivastases võitluses tulemuslik. 2011. aasta juulis võeti vastu ka ELi terrorismi rahastamise jälgimissüsteemi käsitlev teatis, milles esitati sellise süsteemi loomise peamised valikud ning viidati põhiküsimustele, mis tuleb enne süsteemi ametliku ettepaneku tegemist lahendada. Teatise eesmärk on elavdada arutelu Euroopa Parlamendis ja nõukogus; komisjon ootab enne seadusandliku ettepaneku esitamist ära nende arutelude tulemused.

Transpordi turvalisus

Merendus- ja lennundussektoris on juba demonstreeritud lisaväärtust, mida võivad transporditööstuse piiriülest iseloomu arvestades pakkuda ELi tasandil asjakohased kommunikatsiooni- ja kooskõlastusmehhanismid ning ühised turvaeskirjad. Komisjoni eelolevas teatises transpordi turvalisuse kohta keskendutakse suurel määral maismaatranspordi turvalisust käsitleva samalaadse ELi lähenemisviisi väljakujundamisele. Samuti keskendutakse selles vajadusele kehtestada transpordisektoris asjakohased süsteemid – ennetusmeetmed, hädaolukorra lahendamise kavad, mis aitaksid tulla toime turvaohu juhtumitega, taastamiskavad, koolitus jm. Teatise eesmärk on panna suuremat rõhku transpordisektori turvalisuse tagamisele ja mitte niivõrd selleks tehtavatele ettekirjutustele.

Kõnealuse valdkonna poliitika kujundamise hõlbustamiseks moodustatakse 2012. aastal maismaatranspordi turvalisuse nõuanderühm, kelle arutatavate küsimuste hulka kuulub muu hulgas vajadus kehtestada kogu ELis kiirraudteevõrgu turvastandardid.

Eduaruanne – kõigi sisejulgeoleku strateegia eesmärkide ja meetmete ülevaattetabel

2. EESMÄRK: ennetada terrorismi ning tegeleda radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga			
	<i>Meede 1: Anda kogukondadele vahendid radikaliseerumise ja terroristide värbamise ärahoidmiseks</i>	<i>Meede 2: Takistada terroristide juurdepääsu rahastamisele ja materjalidele ning jälitada nende tehinguid</i>	<i>Meede 3: Kaitsta transporti</i>
2011	Luu ELi radikaliseerumislase teadlikkuse võrgustik koos Interneti-põhise foorumi ja tervet ELi hõlmavate konverentsidega. Toetada kodanikuühiskonda vägivaldse ekstremistliku propaganda paljastamisel, tõlkimisel ja vaidlustamisel	Raamistik terroristide vara külmutamiseks ELi poliitika finantstehingute a seotud andmete kogumiseks ja analüüsiks	Transporti turvalisust käsitlev teatis
2012	Ministrite konverents, mis käsitleb radikaliseerumisest ja terroristide värbamist		
2013	Käsiraamat radikaliseerumise ärahoidmise, värbamise tõkestamise ning värvatute tagasitoomise ja rehabiliteerimise kohta		
2014	Legend: Roheline: 2011. aastal (kavakohaselt) lõppev meede Merevaigukollane: käimasolev meede Punane: algatamata meede	Rakendada ELi tegevuskavasid, mis käsitlevad juurdepääsu tõkestamist lõhkeainetele ning keemiliste, bioloogiliste, radioaktiivsete ja tuumaainetele	

3. eesmärk: suurendada kodanike ja ettevõtjate jaoks küberruumi turvalisuse taset

Küberkuritegude vastase võitluse Euroopa keskus

Komisjon tellis teostatavusuuringu, et leida vastus küsimusele, kuhu ja kuidas luua küberkuritegude vastase võitluse Euroopa keskus, mis hakkaks Euroopa tasandil koondama küberkuritegevuse vastast võitlust. Uuringut alustati 2011. aasta mais ja selle esimesed tulemused selguvad aasta lõpuks. Lõplikud tulemused koos soovitusetega avaldatakse 2012. aasta alguses. Seniks otsustas Europol 2011. aasta juunis oma küberkuritegevuse valdkonna pädevuse ümber korraldada ning on leidnud teiste valdkondade arvelt ressursse selle kiirelt laieneva kuritegevuse liigi vastu võitlemiseks.

Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” raames rahastatakse mitmesuguseid küberkuritegevuse uurimist käsitlevaid koolitusprojekte, mis on ette nähtud õiguskaitseasutustele. Näiteks töötati 2011. aasta alguses lõppenud projekti käigus välja ja korraldati interneti ja kriminalistikauuringuid käsitlevad koolituskursused. Koolitus oli mõeldud mitmesuguste õiguskaitseasutuste ning Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide töötajatele. Eritähelepanu pöörati tihedama koostöö arendamisele erasektoriga. Projektis osalesid partnerid kõikidest ELi liikmesriikidest ja Europol¹⁹.

Riiklikul tasandil toetas komisjon rahaliselt küberkuritegevusealase teadlikkuse suurendamist ja koolitusvõimaluste, sealhulgas tippkeskuste arengut. 2011. aastal avati neli sellist keskust: 2CENTRE (Prantsusmaa ja Iirimaa), B-CENTRE (Belgia) ja 2CENTRE EST (Eesti).

Infoturbeintsidentidega tegelevad rühmad (CERTid)

2011. aasta märtsis võttis komisjon vastu teatise elutähtsate infoinfrastruktuuride kaitse kohta,²⁰ milles hinnati elutähtsate infoinfrastruktuuride kaitse 2009. aasta tegevuskava rakendamist²¹ ning kirjeldati edasisi samme Euroopa ja rahvusvahelisel tasandil. 2011. aasta mais võttis telekommunikatsiooninõukogu vastu seonduvad järeldused. Kindlaks määrati mitu valdkonda riikide küberturbevõime tugevdamiseks, eelkõige: riiklike/valitsuste juurde kuuluvate CERTide loomine ja nendest hästi toimiva võrgustiku moodustamine Euroopas 2012. aastaks; infoturbeintsidente käsitlevate riiklike ja Euroopa hädaolukorra lahendamise plaanide koostamine ning korrapärase riiklike ja üleeuroopaliste infoturbeintsidentidealaste õppuste korraldamine. ELi institutsioonid tegid edusamme oma CERTi loomiseks, moodustades selleks 1. juunil 2011 asjakohase eelrühma. Selle tegevust hinnatakse 12 kuu jooksul ning hindamise põhjal otsustatakse ELi institutsioonide CERTi loomise tingimused.

¹⁹ Pealkiri ja viide: Küberkuritegevuse uurimine — Rahvusvahelise akrediteeritud koolitusprogrammi väljatöötamine ja levitamine tulevikus kasutamiseks — JLS/2008/ISEC/FP/C4-077.

²⁰ KOM(2011)163: Komisjoni teatis elutähtsate infoinfrastruktuuride kaitse kohta – „Saavutused ja edasised sammud: üleilmse küberjulgeoleku suunas”.

²¹ KOM(2009)149: Komisjoni teatis elutähtsa sideinfrastruktuuri kaitse kohta – „Euroopa kaitsmine laiaulatuslike küberrünnakute ja häirete eest: valmisoleku, turvalisuse ja vastupidavuse suurendamine”.

ELi–USA küberturbe ja küberkuritegevuse töörühm

Peale eespool kirjeldatud konkreetsete meetmete jätkas komisjon strateegilise partnerluse raames tihedat koostööd ELi–USA küberturbe ja küberkuritegevuse töörühmas, eesmärgiga kaitsta elutähtsaid internetiressurse väärkasutamise eest ning hoida ära laste seksuaalset kuritarvitamist internetis ja võimaldada süüdlaste vastutusele võtmist.

Internetikasutus

Komisjon kujundab koos Euroopa välis teenistusega Euroopa seisukohta seoses hiljutiste algatustega, mis käsitlevad soovitatavat internetikasutust ning võimaldavad kolmandatel riikidel välja töötada küberkuritegevust käsitlevaid õigusakte, luua uurimisvõimalusi ja täiustada võrgu vastupidavust, lähtudes Budapesti küberkuritegevuse vastasest konventsioonist.

Eduaruanne – kõigi sisejulgeoleku strateegia eesmärkide ja meetmete ülevaattetabel

3. EESMÄRK: suurendada kodanike ja ettevõtjate jaoks küberruumi turvalisuse taset			
	Meede 1: Suurendada õiguskaitseasutuste ja kohtute suutlikkust	Meede 2: Teha koostööd tööstussektoriga, et anda kodanikele paremad võimalused ja neid kaitsta	Meede 3: Parandada võimet tulla toime küberrünnakutega
2011	Küberkuritegude vastase võitluse Euroopa keskuse teostatavusuuring	Suunised ebaseadusliku internetisisu käsitamisel tehtava koostöö kohta	
2012			Võrgustiku loomine infoturbeinsidentidega tegelevatest rühmadest igas liikmesriigis ja ühes ELi institutsioonis, samuti korrapäraste riiklike hädaolukorra lahendamise plaanide koostamine ning juhtumitele reageerimise ja katastroofijärgse taastamise harjutamine
2013	Küberkuritegude vastase võitluse Euroopa keskuse loomine	Suutlikkuse kujundamine küberkuritegude uurimiseks ja nende eest süüdistuse esitamiseks	Euroopa teabe jagamise ja hoiatussüsteemi (EISAS) loomine
2014	<p>Legend: <u>Roheline:</u> 2011. aastal (kavakohaselt) lõppev meede <u>Merevaigukollane:</u> käimasolev meede <u>Punane:</u> algatamata meede</p>		

4. eesmärk: tugevdada turvalisust piirihalduse kaudu

Euroopa piiride valvamise süsteemi (EUROSUR) loomine

2011. aastal tehti suuri edusamme Euroopa piiride valvamise süsteemi edasiarendamisel ja rakendamisel. Jaanuaris 2011 esitles komisjon süsteemi tehnilist ja tegevusraamistikku ning määras kindlaks meetmed, mida on vaja võtta süsteemi kasutuselevõtmiseks 2013. aastaks²². ELi lõunapoolse merepiiri ja idapoolse maapiiri ääres paiknevast 18 liikmesriigist 16 on loonud 2011. aasta jooksul oma riiklikud koordineerimiskeskused. Samal ajal kujundab Frontex välja EUROSURI võrgustikku, mis võimaldab riiklikel koordineerimiskeskustel ja Frontexil omavahel turvaliselt teavet vahetada. Pärast suvel toimunud edukat katsetust Frontexi ja Poola riikliku koordineerimiskeskuse vahel laiendab Frontex EUROSURI võrgustiku 2011. aasta novembriks veel viiesse liikmesriiki. Komisjon on lõpule viimas EUROSURI käsitleva seadusandliku ettepaneku koostamist, mis esitatakse nõukogule 2011. aasta detsembri keskel.

Seoses EUROSURiga ja tihedas koostöös sisejulgeoleku komiteega hakkas mitu lõunapoolset liikmesriiki ette valmistama piirkondliku võrgustiku SEAHORSE Mediterraneo loomist koos valitud naaberriikidega Aafrikast. Samal ajal tegid Frontex, Euroopa Meresõiduohutuse Amet (EMSA) ja Euroopa Liidu Satelliidikeskus (EUSC) koostööd satelliitide, laevade teatamissüsteemide ja muude seirevahendite ühise rakendamise tegevuskontseptsiooni väljatöötamisel. Frontex, EMSA, EUROPOL ja Vahemere piirkonna uimastitevastase võitluse koordinatsioonikeskus (CeCLAD-M)²³ katsetasid selle kavandatava ametitevahelise koostöö valitud rakendusi 2011. aastal Vahemere lääneosas Frontexi ühisoperatsiooni „Indalo” raames. Edusamme tehti ka ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskonna edasiarendamisel.

Viisainfosüsteemi loomine

Viisainfosüsteemi lõplikus väljaarendamises tehti 2011. aastal olulisi edusamme. Keskse viisainfosüsteemi kaks viimast katsetusetappi toimusid liikmesriikide osalusel. Süsteemi töövõimelisuse katsetamine ja esialgne süsteemi vastuvõtukatse sooritati edukalt vastavalt 2011. aasta teises ja kolmandas kvartalis. Pärast nende igakülgsede katsetuste lõpetamist ning kõikidelt viisainfosüsteemis osalevatelt liikmesriikidelt valmisolekuteate saamist võeti süsteem esimeses piirkonnas (Põhja-Aafrika) kasutusele 11. oktoobril 2011. Eelolevatel kuudel ja aastatel võetakse süsteem järk-järgult kasutusele muudes piirkondades. Viisainfosüsteemi operatiivjuhtimine usaldatakse ametiasutusele C-SIS, mis tegeleb ka esimese põlvkonna Schengeni infosüsteemi operatiivjuhtimisega.

²² Komisjoni talitluste töödokument, millega määratakse kindlaks EUROSURI tehniline ja tegevusraamistik ning selle loomiseks vajalikud meetmed, SEK(2011)145 (lõplik), 28.1.2011. Vt ka KOM(2008)68 (lõplik), 13.2.2008, ja SEK(2009)1265 (lõplik), 24.9.2009.

²³ Centre de Coordination pour la lutte antidrogue en Méditerranée.

Üle välispiiride liikuva kauba ühine riskijuhtimine

1. jaanuariks 2011 viidi lõpule tolliseadustiku julgeolekumuudatuse ja tolliasutuste ühise riskijuhtimisraamistiku rakendamine kogu ELis, sealhulgas saabumis- ja lähetuseelsete deklaratsioonide süstemaatiline elektrooniline esitamine, elektrooniline riskianalüüs ELi tolliasutustes, sõnumite vahetus tolliasutuste ühise riskijuhtumissüsteemi kaudu ning volitatud ettevõtja programm. Selline täielik rakendamine loob aluse riskianalüüsi ja sihtmärkide seadmise suutlikkust parandavate algatuste tegemiseks.

Eduaruanne – kõigi sisejulgeoleku strateegia eesmärkide ja meetmete ülevaattetabel

4. EESMÄRK: tugevdada turvalisust piirihalduse kaudu				
	<i>Meede 1: Kasutada ära EUROSURi täispotentsiaal</i>	<i>Meede 2: Suurendada Frontexi panust välispiiridel</i>	<i>Meede 3: Üle välispiiride liikuva kauba ühine riskijuhtimine</i>	<i>Meede 4: Parandada ametitevahelist koostööd riiklikul tasandil</i>
2011	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; margin-right: 10px;">Ettepanek EUROSURi loomise kohta</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Operatiivtegevuse katseprojekt ELi lõuna- või edelapiiril</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Ühisaruanded inimkaubanduse, inimeste salaja üle piiri toimetamise ja ebaseaduslike uimastite salakaubaveo kohta ühisoperatsioonide alusena</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">ELi tasandi riskianalüüsi ja -tuvastamise võime parandamise algatused</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Ühise riikliku riskianalüüsi väljatöötamine, millesse oleksid kaasatud politsei, piirivalve ja tolliametid, kes määravad kindlaks probleemid välispiiridel</div>
2012				<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Soovitused erinevate ametiasutuste tehtavate piirikontrollide kooskõlastatuse parandamiseks</div>
2013				
2014	<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;"> Legend: Roheline: 2011. aastal (kavakohaselt) lõppev meede Merevaigukollane: käimasolev meede Punane: algatamata meede </div>			<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Ametitevahelise koostöö miinimumnõuete ja parimate tavade väljatöötamine</div>

5. eesmärk: muuta Euroopa kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks

Solidaarsusklausli rakendamine

Solidaarsusklauslit rakendades püüab EL praktikas täita Lissaboni lepingus (artikkel 222) sätestatud solidaarsuse põhimõtet. Solidaarsusklausliga seotud töö on alanud.

Riskide hindamise ja kaardistamise suunised katastroofide ohjamiseks ning riikide lähenemisviisid riskijuhtimisele

Arvestades kavatsust kujundada välja ühtne riskijuhtimispoliitika, mis seob otsuste tegemise ohu- ja riskianalüüsidega, on komisjon koos liikmesriikidega koostanud ELi riskide hindamise ja kaardistamise suunised katastroofide ohjamiseks,²⁴ mis põhinevad kõiki ohte ja riske arvestaval lähenemisviisil, mis hõlmab põhimõtteliselt kõiki loodusõnnetusi ja inimtegevusest tulenevaid katastroofe, sealhulgas terroriaktide tagajärgi. 2011. aasta lõpuks peaksid liikmesriigid olema välja töötanud riiklikud lähenemisviisid riskijuhtimisele, sealhulgas riskianalüüsile.

Terviseohud

Euroopa Komisjon kavandab Euroopa Liidu terviseohutust käsitlevat algatust, et paremini kaitsta kodanike tervist tõsiste piiriüleste ohtude eest. Nakkushaigustest ELi tasemel tulenevate ohtude ennetust ja tõrjet on juba käsitletud 1998. aastal vastuvõetud õigusaktides, mis annab aluse epidemioloogiliseks seireks ja reageeringu koordineerimiseks. See süsteem on tulemuslikult toimunud üle kümne aasta. Samalaadseid õigusakte ei ole aga vastu võetud keemilistest ja bioloogilistest mõjuritest tulenevate terviseohtude kohta, välja arvatud nakkushaigused ja keskkonnategurid. Kõnealuse algatuse eesmärk on kaaluda võimalust ja vajadust tagada, et kõiki rahvaterviseohtude liike käsitletakse sarnaselt nakkushaigustega. Mõju hindamise raames on komisjon algatanud sidusrühmadega konsultatsiooni, mis on suunatud liikmesriikide rahvatervise valdkondadele. Konsultatsiooni tulemusi võetakse arvesse 2011. aasta lõpus esitatava seadusandliku algatuse ettevalmistamisel²⁵.

Salastatud teabe kaitsmine

EL peaks välja töötama ühtse lähenemisviisi, mis põhineb ühistel ja jagatud arusaamadel kriisiolukordadest. Selles protsessis on peamine osa teatavatel ELi asutustel; võimalus jagada salastatud teavet asjakohasel tasandil on parema teabevahetuse ning vajaduse korral ELi ühiste ohu- ja riskianalüüsiaruannete koostamise eeltingimus. ELi institutsioonide ja asutuste tegevuse tõhusaks koordineerimiseks on vaja salastatud teabe kaitse ühtset üldraamistikku. Komisjon töötab välja ühtset üldraamistikku salastatud teabe vahetamiseks ELi asutustega, tagades et salastatud teabele tagatakse samaväärne kaitse nagu muudes ELi asutustes ja liikmesriikides.

²⁴ Komisjoni talituste töödokument, mis käsitleb riskide hindamise ja kaardistamise suuniseid katastroofide ohjamiseks, SEK(2010)1626 (lõplik), 21.12.2010.

²⁵ Võetakse eeldatavalt vastu 7. detsembril 2011.

Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkus

Komisjon on esitanud ettepaneku kujundada välja Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkus,²⁶ mis põhineb liikmesriikide poolt eelnevalt selleks otstarbeks ette nähtud vahenditel, mis tehakse nõudmise korral kättesaadavaks ELi operatsioonideks ja eelnevalt kokkulepitud hädaolukorra lahendamise plaanide rakendamiseks. EL peab juhtumipõhiselt koordineerimiselt üle minema etteplaneeritud, eelnevalt korraldatud ja ennetavale süsteemile. See muudaks ELi reageerimise katastroofidele tulemuslikumaks, tõhusamaks, ühtsemaks ja nähtavamaks. Kõnealune eesmärk saavutatakse mitme meetmega, sealhulgas korrapärase riskianalüüsi, võrdlusstenaariumide koostamise, vahendite kaardistamise ja hädaolukorra lahendamise plaanide koostamise ning Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse väljakujundamisega vabatahtliku reservi vormis, mis moodustatakse osalevate riikide poolt ELi operatsioonideks ettenähtavatest vahenditest ja mis toetaks omalt poolt nii Euroopa hädaolukordadele reageerimise kavandamist kui ka selleks vajalike vahendite kättesaadavust. Et toetada komisjoni ettepanekut uuendada 2011. aasta lõpuks ELi tsiviilkaitset käsitlevaid õigusakte, on alustatud mõju hindamist (sh konsulteerimist sidusrühmadega).

²⁶ Komisjoni teatis „Euroopa tõhusama katastroofidele reageerimise suunas: kodanikukaitse ja humanitaarabi roll”, KOM(2010)600 (lõplik), 26.10.2010.

Eduaruanne – kõigi sisejulgeoleku strateegia eesmärkide ja meetmete ülevaattetabel

5. EESMÄRK: muuta Euroopa kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks				
	<i>Meede 1: Kasutada täielikult ära solidaarsuse klauslit</i>	<i>Meede 2: Kõiki ohte käsitlev lähenemisviis ohtude ja riskide hindamisele</i>	<i>Meede 3: Ühendada erinevad teadlikkuskeskused</i>	<i>Meede 4: Arendada katastroofidega tegelemiseks Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkust</i>
2011	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Ettepanek solidaarsusklausli rakendamise kohta</div>	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 40%;">Riskide hindamise ja kaardistamise suunised katastroofide ohjamise jaoks</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: 20%;">Terviseriske käsitlev ettepanek</div> </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Ettepanek, mis käsitleb ühtset üldraamistikku salastatud teabe kaitsmiseks</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Ettepanek Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse kujundamise kohta</div>
2012		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Riiklikud lähenemisviisid riskijuhtimisele</div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Tugevdada valdkonnapõhise varajase hoiatamise ja kriisikoostöö funktsioonide vahelist seost</div>	
2013		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Valdkondadeülene ülevaade tuleviku peamistest loodusõnnetustest ja inimtegevusest tulenevatest riskidest</div>		
2014	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> Legend: Roheline: 2011. aastal (kavakohaselt) lõppev meede Merevaigukollane: käimasolev meede Punane: algatamata meede </div>	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Korrapärased ülevaated aktuaalsetest ohtudest</div>		
2014		<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;">Ühtse riskijuhtimispoliitika loomine</div>		

Mitut valdkonda hõlmavad küsimused

Julgeoleku sise- ja välismõõtmel sidusus

Väljatöötamisel on mitu algatust, mille eesmärk on edendada julgeoleku sise- ja välisaspektide koostoimivust. ELi julgeoleku valdkonnas parema koostöö ja koordineerimise tagamiseks korraldatakse korrapäraselt institutsioonidevahelisi teabekoosolekuid, et täiustada kavandamist ja teabe liikumist ELi julgeoleku valdkonnas. Sisejulgeoleku komitee ning poliitika- ja julgeolekukomitee esimene selline kohtumine toimus 1. juunil 2011 ning sellel vahetati seisukohti küsimuses, kuidas parandada ELi julgeoleku sise- ja välisaspektide vahelist sünergiat. Peale selle koostasid Euroopa välisteenistus ja komisjon ühisdokumendi, mis käsitleb ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) ning justiits- ja siseküsimuste (JSK) valdkonnas tegevate jõudude vaheliste sidemete tugevdamist ning toetab mõtet, et Euroopa julgeolekut parandaks märgatavalt tihedam koostöö ÜJKP tsiviilmissioonide ning JSK valdkonna osaliste vahel. Ühisdokumendi konkreetsetes soovitusel rõhutatakse teabe jagamist, mis on oluline ja vajab täiustamist, et leida võimalusi sündmusi pigem ennetada kui neile reageerida. Teiseks tuleb edendada ELi välismeetmete kavandamise koordineerimist, sest see on hädavajalik eelkoostööks missioonide kavandamisel.

Veel üks valdkond, kus saab saavutada käegakatsutavaid tulemusi, on ÜJKP politseimissioonide ja Europoli koostöö. Nõukogu on korduvalt kinnitanud, et ÜJKP²⁷ ning paljudel JSK valdkonna välismeetmetel on olnud ühised või üksteist täiendavad eesmärgid. ÜJKP missioonid on oluliselt suurendanud ka ELi sisejulgeolekut, toetades vastuvõtjariikides võitlust raske rahvusvahelise kuritegevusega ja edendades õigusriiklust. Euroopa Ülemkogu on ergutanud suuremat koostööd JSK ning ÜJKP valdkonna vahel kõnealuste ühiste eesmärkide väljatöötamisel. Ka Euroopa Ülemkogu vastuvõetud Stockholmi programmi kohaselt peaks Europol tegema tihedamat koostööd ÜJKP politseimissioonidega ning aitama edendada Euroopa õiguskaitsekoostöö standardeid ja häid tavasid kolmandates riikides.

JSK valdkonna jaoks on eriti oluline olla protsessiga tihedalt seotud juba alates selle algusest, eelkõige ELi meetmete vajaduse kindlakstegemisel ja hindamisel kriisilukordades. See võimaldab nõuetekohaselt ja õigeaegselt hinnata vajalikke erialateadmisi, võttes arvesse organiseeritud kuritegevuse olukorda asjaomases kolmandas riigis või piirkonnas. Samuti aitab see paremini teha poliitilisi ja operatiivotsuseid ning määrata kindlaks tsiviilpolitseimissiooni ülesandeid. Europoli analüüsivõimalused ning tema turvaline teabevahetusvõrk (SIENA), mis ühendab kõigi 27 ELi liikmesriigi õiguskaitseasutusi, saavad aidata ÜJKP missioonidel kohandada oma meetodeid ja täpsustada oma eesmärgi vastavalt Europoli ohuhinnangute ja -analüüside põhjal saadud ülevaatele organiseeritud kuritegevusest kogu Euroopas.

Vastastikuse koostöö teine tähtis aspekt on teabevahetus ÜJKP politseimissioonide ja Europoli vahel. Isikustamata andmete vahetamist hõlmav koostöömehhanism on üldjoontes edukalt sisse seatud Europoli ja nõukogu peasekretariaadi vahelise halduskokkuleppega. Seepärast vajab lahendamist esmajärjekorras küsimus, kuidas võimaldada ÜJKP politseimissioonide käigus või nendega seoses kogutud isikuandmete vahetamist otse

²⁷ Lissaboni lepingu jõustumisega nimetati Euroopa julgeoleku- ja kaitsepoliitika (EJKP) ümber ühiseks julgeoleku- ja kaitsepoliitikaks (ÜJKP).

Europoliga. EULEX Kosovo²⁸ puhul, kus mandaat hõlmab ka täitevülesandeid, on isikuandmete vahetamiseks Europoliga sõlmitud erikokkulepped. See mehhanism võiks olla parima tava eeskujuks ning seda võiks muudes ÜJKP missioonides kasutada juhtumipõhiselt. Hinnata tuleb vajadust luua andmekaitseraamistik, mille kohaldamine hõlmaks ka ÜJKP valdkonda.

ELi laienemispoliitikal on ELi sisejulgeolekus jätkuvalt oluline osa. Laienemisprotsessiga on asjakohastele riikidele ette nähtud olulised stiimulid õiguskaitse- ja kohtuasutuste suutlikkust täiustavate reformide rakendamiseks. Peale selle on reforme Lääne-Balkani riikides aidanud oluliselt rakendada viisanõude kaotamist käsitlev dialoog ja viisanõude kaotamise järelmehhanism.

Samuti püüab EL suurendada partnerriikide suutlikkust anda oma panus võitlusse julgeolekut, rahu ja stabiilsust ohustavate teguritega kogu maailmas. Selleks nähakse stabiliseerimisvahendiga kindlaksmääratud pikaajalise prioriteedina ette innovatiivse suutlikkuse arendamine, ühendades rahalise ja tehnilise abi riiklikul, piirkondlikul ja piirkondadevahelisel tasandil. Stabiliseerimisvahendi esimene prioriteet on keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu leevendamiseks tehtavate rahvusvaheliste jõupingutuste toetamine. Stabiliseerimisvahendi kaudu rahastatavad meetmed on suunatud keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu, sealhulgas massihävitusrelvade levikust tuleneva ohu leevendamisele ja seda eelkõige keemiliste, bioloogiliste, kiirgus- ja tuumamaterjalide ja -ainete tulemusliku kontrollimise ning kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli poliitika kaudu ning endiste relvateadlaste ümbersuunamisega rahuotstarbelisele teadustööle. Aastateks 2007–2013 on selleks sihtotstarbeliselt eraldatud 300 miljonit eurot ning tehtud on keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu valdkonna tippkeskuste algatus, millele eraldatud eelarve on ligi 100 miljonit eurot. Algatuse eesmärk on riiklikul ja piirkondlikul tasandil välja arendada keemilise, bioloogilise, kiirgus- ja tuumaohu ohjamiseks vajalik institutsiooniline suutlikkus olenemata sellest, kas oht tuleneb kuritegevusest (relvade levik, vargus, õnnetustegevus ja ebaseaduslik äri), õnnetustest (tööstuslikud katastroofid, nagu näiteks Bhopali või Fukushima juhtumid ja transport) või loodusest (peamiselt pandeemiad).

Organiseeritud kuritegevuse, terrorismi, ebaseadusliku uimastiäri, inim- ja relvakaubanduse ning elutähtsat infrastruktuuri ohustavate tegurite osas keskendub stabiliseerimisvahendi teine prioriteet suutlikkuse arendamisele tihedas konsultatsioonis abi saavate riikidega. Tavaliselt tugevdatakse julgeolekusuutlikkust kõigepealt riiklikul, siis piirkondlikul ja lõpuks piirkondadevahelisel tasandil. Aastateks 2007–2013 eraldati nende meetmete jaoks sihtotstarbeliselt 118 miljonit eurot.

Rahaline toetus

Komisjon soovib tagada, et julgeolekuga seotud tegevus, sealhulgas teadusuuringud, tööstuspoliitika ja projektid, mida rahastatakse ELi sisejulgeolekuga seotud rahastamisprogrammidest, on kooskõlas sisejulgeoleku strateegia strateegiliste eesmärkidega. ELi vahendid, mida võidakse vajada aastatel 2012–2013, eraldatakse praeguste

²⁸ Pärast seda, kui 17. novembril 2008 võeti vastu Euroopa Liidu Nõukogu järelduste eelnõu, mis käsitleb võimalikke koostöömehhanisme EJKP tsiviilmissioonide ja Europoli vahel seoses vastastikuse teabevahetusega, on isikuandmete vahetamine Europoli ja EULEX Kosovo vahel käivitatud. Isikuandmete vahetamine EULEXi ja Europoli vahel toimub kolme liikmesriigi (Soome, Rootsi, Ühendkuningriigi) pealinnades asuvate Europoli riiklike üksuste kaudu.

finantsprogrammide raames („Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” ning „Terrorismi ning muude julgeolekuriskide ennetamine, nendeks valmisolek ja nende tagajärgede likvideerimine”). Eriprogrammi „Kuritegevuse ennetamine ja selle vastu võitlemine” 2011. aasta tööprogrammis kajastatakse sisejulgeoleku strateegia toimimise prioriteetseid valdkondi. Peale selle on komisjon hinnanud²⁹ nimetatud kahest eriprogrammist koosneva raamprogrammi „Turvalisus ja vabaduste kaitse (2007-2013)” tulemusi ning kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid aspekte.

Alates 2013. aastast uuritakse sisejulgeoleku rahastamist kogu komisjoni hõlmavas arutelus, kus käsitletakse kõiki selleks ajaks tehtavaid ettepanekuid. Arutelu ühe osana on komisjon teinud ettepaneku luua järgmises mitmeaastasest finantsraamistikus sisejulgeoleku fond, mis peegeldab sisejulgeoleku strateegia eesmärke ja prioriteete, hõlbustab prioriteetsete meetmete parimat võimalikku rakendamist asjakohaste riigiasutuste poolt ning jääb piisavalt paindlikuks, et võimaldada uute julgeolekuohtude ja -probleemidega kohanemist. Komisjon leiab, et praegune lõhe teadusuuringute ja operatiivtöö rahastamise vahel tuleks sulgeda, toetades kavandatava sisejulgeoleku fondi vahenditest konkreetset (nt süsteemiprototüüpide) katsetus- ja valideerimistegevust. See võimaldab julgeolekuvaldkonnas võtta kvaliteetsete teadusuuringute tulemusi lihtsamalt üle seeriarakendustesse ja õiguskaitseasutuste ulatuslikku operatiivkasutusse.

Teadusuuringud ja koostöö erasektoriga julgeoleku valdkonnas

Julgeoleku valdkonnas rahastatakse teadusuuringuid seitsmenda teadusuuringute raamprogrammi (2007–2013) eraldi teema raames. Komisjon tagab, et üldine programmitöö on tihedalt kooskõlas ELi julgeolekupoliitikaga, mida näitavad ka paljud nüüdseks rohkem kui 200 rahastatud teadusprojektist. Sisejulgeoleku strateegia eesmärke on igakülgselt kajastatud julgeoleku valdkonna 2011.–2012. aasta teadusuuringute tööprogrammis. 2013. aasta tööprogrammi koostamiseks, mille eelarve on ligikaudu 290 miljonit eurot, tehakse praegu analüüsi, mis aitab kindlaks teha teadusuuringute kõige suuremad lüngad ja vajadused, võttes arvesse ka sisejulgeoleku strateegia toimimise prioriteete.

Alates 2013. aastast jätkatakse teadusuuringute rahastamist julgeoleku valdkonnas tulevasest mitmeaastasest teadusuuringute ja innovatsioonivahendist („Horisont 2020”). Komisjoni ettepanekul suurendatakse järgmise mitmeaastase finantsraamistiku teadusuuringute ja innovatsiooni kogueelarvet 46 %, mis peaks kajastuma ka julgeoleku valdkonnas teadusuuringutele eraldatavas osas.

Julgeolekuga seotud rahaliste vahendite paremaks vastavusse viimiseks poliitikaga on komisjon elavdanud ka dialoogi erasektoriga, eelkõige tööstusega. Selleks tehti ettepanek luua korrapärane (iga-aastane) kõrgetasemeline avaliku ja erasektori ümarlaud, kus ELi institutsioonid ja asutused, liikmesriigid ja erasektor saavad vahetada mõtteid selle üle, kuidas kõige paremini edendada sisejulgeoleku strateegia prioriteetide rakendamist. Esimene kõrgetasemeline avaliku ja erasektori julgeoleku valdkonna ümarlaud ELi ja liikmesriikide avaliku ja erasektori esindajate vahel toimus 2011. aasta veebruaris. Peale selle koostab komisjon teatist ELi julgeolekutööstuse poliitika kohta, et kasutada ära täielikult toimiva julgeolekuturu kasutamata potentsiaali.

²⁹ Komisjoni teatis raamprogrammi „Turvalisus ja vabaduste kaitse (2007–2013)” vahehindamise kohta, KOM(2011) 318 (lõplik).